

İşletme Yöneticilerinin Çevresel Risk Algısının Sürdürülebilir Davranışlar Üzerindeki Etkisi ile Çevresel Kaygısının Aracılık Rolü; Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Örneği

The Effect Of Environmental Risk Perception On Sustainable Behavior & The Intermediate Role Of Environmental Concerns Of Business Managers; The Case Of Sanlıurfa Metropolitan Municipality

Dr. Ahmet FİDANOĞLU¹Doç. Dr. Abdülkadir GÜZEL²

Öz

Sürdürülebilir davranışlar, çevrenin korunmasını, kirliliğin en aza indirilmesini, yenilenemeyen kaynakların sorumlu kullanımını, hayvan refahını ve türlerin korunmasını içeren çok yönlü bir kavram olarak tanımlanmaktadır. Sürdürülebilir davranışlar geniş anlamda dünyayı kirletmeyen, doğal kaynakları koruyan ve geri dönüştürülebilir davranışların uygulanması ile mümkün olmaktadır. Bu çalışmada çevresel risk algısının çevresel sürdürülebilir davranışlar üzerindeki etkisinde çevresel kaygının aracılık etkisi araştırılmıştır. Araştırma kapsamında Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi'nin üst daire başkanları ve daire başkanlarına bağlı müdürlerden oluşan 115 üst düzey yöneticiye ulaşılmıştır. Elde edilen veriler Smart PLS istatistik analiz programında analiz edilmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin analizleri sonucunda; çevresel riski algısının sürdürülebilir davranışlar üzerinde anlamlı etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca çevresel riskin sürdürülebilir davranışlara etkisinde çevresel kaygının aracılık etkisinin bulunduğu tespit edilmiştir. Araştırma elde ettiği sonuçlar bakımından literatüre katkı sağlamanın yanı sıra sürdürülebilir uygulamaların yoğun olarak gerçekleştirildiği Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinin üst düzey yöneticilerinin sürdürülebilir davranışlar ve çevresel risk algıları noktasında bilgiler sunmuştur.

Anahtar Kelimeler; Çevresel risk, çevresel kaygı, sürdürülebilir davranışlar, Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi.

Makale Türü; Araştırma

Abstract

Sustainable behavior is defined as a multifaceted concept that includes environmental protection, minimizing pollution, responsible use of non-renewable resources, animal welfare and species protection. Sustainable behaviors are possible with the implementation of behaviors that do not pollute the world in a broad sense, protect natural resources and can be recycled. In this study, the mediating effect of environmental concern in the effect of environmental risk

¹Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi, ahmetfidanoglu.27@gmail.com

²Harran Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü, akdguzel@harran.edu.tr

Atf İçin (to cite): Fidanoğlu, A. ve Güzel, A. (2024). İşletme Yöneticilerinin Çevresel Risk Algısının Sürdürülebilir Davranışlar Üzerindeki Etkisi İle Çevresel Kaygısının Aracılık Rolü; Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(3), 1275- 1292.

perception on environmental sustainable behaviors was investigated. Within the scope of the research, 115 senior managers of Şanlıurfa Metropolitan Municipality, consisting of top department heads and managers affiliated to department heads, were reached. The obtained data were analyzed in the Smart PLS statistical analysis program. As a result of the analysis of the data obtained in the research; It was concluded that the perception of environmental risk has a significant effect on sustainable behaviors. In addition, it has been determined that environmental concern has a mediating effect on the effect of environmental risk on sustainable behavior. In addition to contributing to the literature in terms of the results it obtained, the research provided information on the sustainable behaviors and environmental risk perceptions of the senior managers of the Şanlıurfa Metropolitan Municipality, where sustainable practices are carried out intensively.

Keywords; Environmental risk, environmental concern, sustainable behaviors, Şanlıurfa Metropolitan Municipality.

Paper Type; Research.

Giriş

İklim değişikliğinin sonucunda ortaya çıkan krizlerin artışı ile birlikte, insanların mevcut ve gelecek nesiller için güvenli ve sağlıklı yaşam koşulları sağlamak için tüketim davranışlarını daha sürdürülebilir hale getirmeleri acil hale gelmektedir (IPCC, 2018). Bununla birlikte, araştırmacılar insanların doğal ekosistemin yenileyebileceği, işleyebileceği veya geri dönüştürebileceğinden daha hızlı ürün tükettiğini ve hizmetleri kullandığını gösterse de çoğu insan hala ekonomiyi öncelikle fiziksel ürünlerin üretimi ve tüketimi ile bağlantılı olarak görüyor gibi görünmektedir (Rees, 2020; 169; Wackernagel vd. 2002; 9269). Döngüsel ekonomiye geçişi sağlamak için mevcut tüketim kültürünün değişmesi gerekiyor (Avrupa Komisyonu, 2019) ve Döngüsel Ekonomi Eylem Planı (Avrupa Komisyonu, 2020) gibi AB düzeyindeki politikalar, mevcut sürdürülemez ekonomik paradigmanın gidişatını değiştirmeyecek yalnızca teorik araçlar olarak kalacaktır (Korhonen vd. 2018; 1022).

Sürdürülebilir davranış üzerine teoriler 1980'lerden beri geliştirilmiş olsa da olgunun çok yönlü doğası ve çeşitli operasyonelleştirmeler nedeniyle, altta yatan yapılar hakkında ek araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır (Dunlap, 2017). Örneğin literatürde çevresel kaygının tahmin gücünü değerlendirmek için tek değişkenler yerine değişken çiftleri arasındaki ilişkileri analiz eden bir araştırmalar yapılmasının gerekliliğine yönelik vurgular yer almaktadır (Tam & Chan, 2018; 188). Dolayısıyla bu çalışma, sürdürülebilir davranışın belirleyicilerini, bireylerin çevresel risk algısının bir sonucu olan çevresel kaygılarının mikro düzeydeki perspektifinden incelemeyi amaçlanmaktadır. Daha önceki araştırmalarda, sürdürülebilir davranışına ilişkin çevresel kaygı ve davranışsal niyet arasındaki nedensel ilişkiler ve mekanizmalar varsayım olarak kalmıştır (Vainio & Paloniemi, 2014; 21). Çevresel kaygı ile sürdürülebilir davranışlar arasındaki ilişki karmaşık olduğu için (Dunlap, 2017), bireylerin çevresel kaygılarını etkileyen faktörleri ve bu faktörlerin davranışsal niyet ve fiili davranış üzerindeki etkisini içeren ek modellerin geliştirilmesi gerekmektedir (Nauges & Wheeler, 2017; 90).

Çevresel bozulma, çevre bilinci seviyeleri ve çevre politikası türlerindeki dünya çapındaki farklılıklar nedeniyle, 1990 yılında Avrupa Çevre Ajansı'nın (AÇA) kurulmasından

bu yana özel bir düzenlemenin uygulandığı AB ve EFTA içindeki ülkelerde yoğun olarak görülmektedir. Avrupa Çevre Ajansı 1990'lardan beri çevre politikalarının geliştirilmesini ve uygulanmasını desteklemek, genel halkı çevresel konularda bilgilendirmek ve çevresel kaygıları diğer AB politika alanlarına entegre etmek için faaliyet gösterdiğinden, Avrupa siyaseti ve kamu medyası otuz yıldır çevre temalarını ele almaktadır. (Avrupa Parlamentosu, 2019). Çevrenin durumu ve bozulması ile Avrupa düzeyinde ilgili politikalar ve eylemler hakkında Avrupalı yöneticiler bilgi almışlardır. Avrupa Komisyonu, Avrupa'nın sürdürülebilir büyüme için yeni gündemini, yani Avrupa Yeşil Anlaşması'nı (Avrupa Komisyonu, 2019). Ulusal düzeydeki girişimler, çevre bilincini ve eylemini ilerletmeyi amaçlayan çalışmalar görülmektedir. Çevre kanunu ile gelecek kuşakların ihtiyaç duyacağı kaynakların varlığını ve kalitesini tehlikeye atmadan hem bugün hem de gelecek kuşakların çevresini oluşturan tüm çevresel değerlerin her alanda sosyal, ekonomik, fizikî vb. ıslahı, korunması ve geliştirilmesi süreci olarak çevrenin korunması amaçlanmıştır.

Bu araştırma çevresel risk algısının sürdürülebilir davranışlar üzerindeki etkisi ile çevresel kaygının aracılık etkisi araştırılmıştır. Araştırma beş bölümden oluşmaktadır. Araştırmanın birinci bölümünde giriş bölümü yer almaktadır. Araştırmanın ikinci bölümünde teorik çerçevede modelde yer alan değişkenler ilgili literatür taraması yapılmıştır. Üçüncü bölümünde materyal ve yöntem ile araştırmanın yöntemi, ölçekleri ve amacıyla ilgili bilgiler yer almaktadır. Araştırmanın dördüncü bölümünde araştırma uygulanan anket sonucunda elde edilen verilerin analizleri modelin ve hipotezlerin test edilmesi ile ilgili sonuçlar yer verilmiştir. Araştırmanın son bölümünde sonuçlar tartışılarak gelecekteki araştırmalara ilişkin öneriler yapılarak çalışma sonlandırılmıştır.

1. Teorik Çerçeve ve Hipotezler

Araştırma modelinde yer alan değişkenlerle ilgili olarak literatür taraması yapılmıştır. Araştırmada yer alan çevresel risk algısı, sürdürülebilir davranış ve çevresel kaygı ile ilgili olarak ayrıntılı bilgiler yer almaktadır.

1.1. Çevresel Risk Algısı

Risk algısı kavramı genellikle, olayların belirsiz etkilerinden veya çeşitli teknolojilerden gelen bilgi ve sinyallerin toplanmasını ve yorumlanmasını içeren bilişsel aktivitenin sonucu olarak tanımlanır (Wachinger vd. 2012; 1051). Çevresel risk algısı, bireylerin doğal çevredeki olumsuz sonuçların nedenlerine ilişkin gözlemlerine odaklanır (O'Connor vd. 1999; 468). Çevre ile ilgili genel bir endişe olan çevresel endişenin aksine, çevresel etki veya risklerin algılanması, çevre sorunlarının gerçek nedenleri ve bunların bireyler tarafından nasıl anlaşıldığı ile daha fazla ilişkilidir. Bireylerin çevresel risklere üç farklı şekilde tepki verdiği bulunmuştur. Bunlar; soruna ilişkin rasyonel bir öngörüye sahip olmak, harekete geçmeye istekli olmak ve çevresel bozulmadan duygusal olarak etkilenmektir (Franzen & Vogl, 2013; 1005). Çevresel konular kişinin yaşamı, işi ve sosyal ilişkileri bağlamında ele alınmaktadır (Bickerstaff & Walker, 2001; 140).

Risk algılama düzeyi değişse de çevresel risk algısının bölgeler ve ülkeler arasında karşılaştırılabilir olduğu bulunmuştur (Marquart-Pyatt, 2015). Bu ülke düzeyindeki çeşitlilik, örneğin çeşitli sosyal, politik ve kültürel süreçlerden etkilenir (Bickerstaff, 2004;840; Marquart-Pyatt, 2012; 834). Uluslararası araştırmalar, insanların küresel olarak tutum ve davranışlarıyla

İlgili çeşitli boyutlarda çevresel riskleri algıladıklarını göstermiştir (Arbuthnot & Lingg, 1975; Dunlap & York, 2008; 532; Franzen & Meyer, 2010; 221; Hadler & Haller, 2013; 325).

Yöneticilerin risk algısı, farklı dış koşullara ve toplumsal ve ekonomik krizlerden, hızlı toplumsal dönüşümden veya açıkça görülebilen çevresel bozulmadan kaynaklanan dış baskılara göre değişebilir. Bu, modelimizde varsayıldığı gibi, yöneticilerin çevresel kaygılarının da bu duruma aracı olarak katkıda bulunabileceğini göstermektedir. Ancak araştırmacılar bu değişkenlerin nedensellik yönünün ve ilişkisinin net olmadığını da belirtmişlerdir (Balžekiene & Telešiene, 2017; 38). Teoride, bu nedensellik bazı durumlarda tersine çevrilebilir, böylece artan çevresel kaygı seviyeleri, çevresel konularla ilgili daha yüksek risk algılama seviyelerine yol açabilir. Modelimizde, değişen çevresel koşulların bir sonucu olarak bireysel düzeyde risk algısı ile güçlü bir şekilde ilişkili olduğu tespit edildiğinden, çevresel kaygının dinamik bir durum olduğunu düşünüyoruz.

Araştırmada kullanılan veri setinde, çevresel risk algısı, katılımcılara çevre sorunlarının nedenlerine ilişkin görüşleri, örneğin otomobillerin ve endüstrinin hava kirliliğine neden olduğu veya iklim değişikliğinin dünya sıcaklığında bir artışa neden olduğu görüşlerini destekleyip desteklemedikleri sorularak ölçülmüştür. Bu tür risk algılamaları, aynı zamanda, örneğin çevresel kaygı, çevrenin durumuna ve bozulmasına duygusal tepkilere neden oldukları için, bireysel düzeyde sürdürülebilir tüketim davranışının öngörücüleri olarak kabul edilmiştir, böylece çevreye daha güçlü bireysel bağlılık olarak sonuçlanmıştır (Chawla, 1999; 23; Wang, 2017; 1135). Yukarıdakilere atıfta bulunularak, aşağıdaki hipotezler önerilmektedir;

H1; Yöneticilerin çevresel risk algısı çevresel kaygı üzerinde anlamlı olarak etki eder.

H2; Yöneticilerin çevresel risk algısı sürdürülebilir davranışlar üzerinde anlamlı olarak etki eder.

1.2. Sürdürülebilir Davranış

Sürdürülebilir davranış, doğrudan çevresel sonuçları olan özel bir çevre davranışıdır (Stern, 2000). Sürdürülebilir davranış genellikle, bireylerin davranışlarının çevre üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmaya yardımcı bir yönü olan çevre yanlısı tüketim davranışıyla ilişkilendirilir (Dhandra, 2019; 85). Sürdürülebilir davranış, minimum zarara neden olan veya çevreye faydalı olan davranış olarak tanımlanabilir (Steg & Vlek, 2009; 312). Sürdürülebilir davranışlar olarak; örneğin, bireylerin evsel atıkların bertarafı ile ilgili davranışlarını tahmin ederken (Arı ve Yılmaz, 2016; 138; Mannetti vd. 2004; 232), su tasarrufu ve sürdürülebilir tüketicilik olarak tanımlanmaktadır (Turaga vd. 2010; 215).

Bireyin değerleri, inançları ve düşünceleri ölçen çevresel aktivizmin değer-inanç-norm (VBN) teorisi (Stern vd. 1999), psikologlar ve sosyologlar tarafından çevre yanlısı davranışı açıklamak için kullanılan en yaygın kullanım teorisidir. Psikolojik, sosyolojik ve çevresel çalışmalar, bireylerin çevresel tutumlarını analiz ederken değerlere ve ahlaki normlara odaklanmıştır (Kollmuss & Agyeman, 2002; 145; Nordlund & Garvill, 2007; 745; Oreg & Katz-Gerro, 2006; 468). Ek olarak, sürdürülebilir davranış ilişkin bilgi ve farkındalığın, çevre yanlısı davranış üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu vurgulanmıştır (Eom vd. 2016; 1335; Klockner, 2013; 1032; Tam & Chan, 2018; 188). Bireylerin çevresel davranışlarını açıklamak için kullanılan diğer sosyal-psikolojik teoriler arasında rasyonel seçim teorisi yer almaktadır (Oreg & Katz-Gerro, 2006; 468).

Sürdürülebilir davranış, insanların sürdürülebilir ürünlere daha fazla ödeyerek sürdürülebilir şekilde hareket etme isteğidir (Marquart-Pyatt, 2008; 1336). Sürdürülebilir davranış vatandaşları çevre korumaya gerçekten bağlı olanlar ve çevre uğruna tamamen finansal fedakârlık yapmaya istekli olanlar olarak kategorize etmektir (Nawrotzki, 2012; 292). Bu durumda sürdürülebilir davranışta bulunma niyeti, bireyin belirli bir şekilde davranmaya hazır olduğunu gösterir ve gerçek davranışın doğrudan öncülü olarak kabul edilir. Sürdürülebilir davranışta bulunma niyeti, algılanan risk azaltma ihtiyacı ile tehlike veya riskin aciliyet düzeyine bağlıdır (Lo, 2014; 55). Bireylerin sürdürülebilir davranışta bulunma niyetleri genellikle çevresel vatandaşlık davranışı ve çevresel nedenler için ekonomik olarak fedakârlık yapma istekleri ile ayırt edilir (Dietz vd. 199; 462; Stern vd. 1999; 89; Wakefield vd. 2006; 45).

Bireylerin sürdürülebilir davranışlar noktasında fedakârlık yapma istekleri sosyoekonomik, psikolojik, bireysel, sosyal ve kurumsal faktörler tarafından yönlendirilir (Blanenber & Alhusen, 2018). Çevre yanlısı davranışsal niyet çevre uğruna fedakârlık yapma isteği sadece vatandaşların çevre korumaya bağlılığı açısından değil, aynı zamanda harcayabilecekleri para bağlamında da (örneğin olası kısıtlamalar) yoksul toplumlardaki düşük gelir düzeyleri ve siyasi kurumlara olan güvensizlikler olarak anlaşılmalıdır (Harring, 2013; 667; Meyer & Liebe, 2010; 52). Sürdürülebilir davranışa girişmek için fedakârlık yapmaya hazır olmanın çok önemli olduğu ortaya konulmuştur (Hadler & Haller, 2011; 486).

1.3. Çevresel kaygı

Vainio & Paloniemi, (2014; 23): Çevresel kaygıyı, doğal çevreye yönelik genel değer yönelimi, çevrenin geleceği hakkındaki endişe düzeyi ve insan gelişiminin çevreye zarar verme biçimine atıfta bulunarak tanımlamıştır. Yine Franzen & Meyer, (2010); çevresel kaygıyı, bireyin çevrenin kirlilik veya aşırı kaynak kullanımı tarafından tehdit edildiği konusundaki farkındalığı olarak tanımlamaktadır.

Çevresel tutumlar, sürdürülebilir davranma isteğini ve fedakârlık isteğini büyük ölçüde etkileyebilir (Aldrich, 2007; 762; Kotchen & Reiling, 2000; 101). Ancak, bu alanda yapılan çalışmalar bu bulguyu her zaman tekrarlayamamıştır, bu da böyle bir ilişkinin sürdürülebilir davranışın tanımına bağlı olarak düşündürülmüştür(Choi & Fielding, 2013; 28; Cooper vd. 2004; 74). Yöneticilerin çevresel kaygı amacıyla gösterdikleri davranışlar çalışanların çevre için daha fazla fedakarlık yapma isteğini artırabilir (Nordlund & Garvill, 2002; 749). Çevresel kaygı, tipik olarak sürdürülebilir davranışlarla ilişkilendirilir. (Fraj-andrés & Martínez-Salinas, 2007; 81; Wakefield vd. 2006; 49). Çevresel kaygı sürdürülebilir ürünler için fedakârlık etme veya yüksek fiyat ödeme istekliliğidir (Meyer & Liebe, 2010; 52). Yine çevresel kaygı enerji tüketim davranışını doğrudan etkileyebilir (Sapci&Considine, 2014; 135).

Literatürde yer alan daha önceki araştırma bulgularına göre, çevresel kaygının bireyin sürdürülebilir davranış üzerindeki etkisi, sürdürülebilir davranışların artmasına yol açabilecek önemli bir faktördür (Minton & Rose, 1997; 43; Roberts & Bacon, 1997; 82). Çevresel kaygı, sürdürülebilir tüketim davranışını etkilediği açık olarak belli değildir (Oreg & Katz-Gerro, 2006; 473; Straughan & Roberts, 1999; 563; Vermeir & Verbeke, 2006; 172; Wang, 2017; 1135). Nawrotzki, (2012): Çevresel kaygı ve sürdürülebilir davranışlar arasındaki ilişkinin politik olduğunu ifade etmiştir. Son zamanlarda yapılan araştırmalarda elde edilen sonuçlarda; bireylerin çevre yanlısı tutumları ile davranışlarının çevresel etkilerine ilişkin rasyonel anlayışları arasında deneyimledikleri bilişsel çelişkiyi azaltmak için, yalnızca çevre yanlısı

davranışla ilişkili maliyetin düşük olduğu durumlarda daha fazla ödeme yapmaya hazır olduklarını göstermektedir (Farjam vd. 2019; 106434). Yine yapılan diğer bazı çalışmalarda yüksek düzeyde çevresel kaygının tek başına tüketiciler arasında sürdürülebilir davranışları etkilemediğini göstermiştir (Bang vd. 2000; 453; Kollmuss & Agyeman, 2002; 243; Poortinga vd.2004; 82; Wang, 2017; 1134).

Yakın zamanlarda yapılan araştırmalar, çevresel kaygıların küresel kamu kaygıları olduğunu öne süren, çevre görüşlerinin halk tarafından ifade edilmesine ilişkin kalıpları belirlemektedir (Franzen & Vogl, 2013; Givens & Jorgenson, 2013; Hadler & Haller, 2011; Hadler & Haller, 2013).

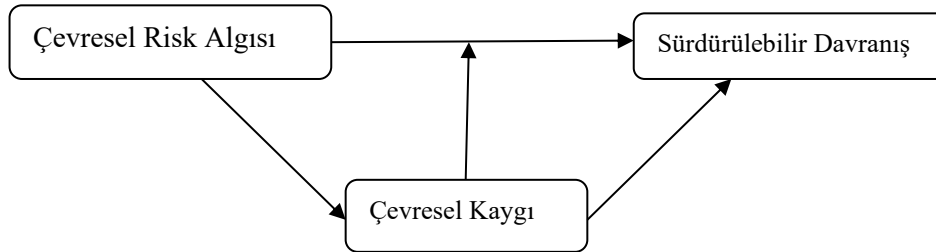
Çevresel kaygının daha sürdürülebilir davranışlar üzerindeki genel etkisine ilişkin hipotezimizi geliştirirken; teorik arka planının da sürdürülebilir davranışların çevresel kaygı davranışını dolaylı olarak etkilemesi muhtemeldir (Bamberg, 2003; 28). Ayrıca, Ajzen'in (1991) insanların davranışlarını açıklamak ve tahmin etmek amacıyla tasarlanmış planlanmış davranış teorisi ve Stern'in (2000) çevreci tüketim davranışı Değer-Norm-İnanç teorisini dayandırılarak aşağıdaki hipotezi kuruyoruz;

H3; Yöneticilerin çevresel kaygıları sürdürülebilir davranışları anlamlı olarak etki eder.

H4; Yöneticilerin çevresel risk algılarının sürdürülebilir davranışlara etkisinde çevresel kaygının aracılık etkisi vardır.

2. Yöntem

Araştırma Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi üst düzey yöneticilerinin çevresel risk algılarının sürdürülebilir davranışları üzerindeki etkisi ile çevresel kaygının aracılık etkisinin tespit edilmesi amacıyla oluşturulan model Şekil 1 'de verilmiştir.

Şekil:1 Araştırmanın Modeli

Araştırma evreni Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Üst Düzey yöneticilerinden oluşmaktadır. Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Üst Düzey yöneticileri daire başkanları, daire başkanlarına bağlı müdürlerden oluşmaktadır. Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinde görev yapmakta olan 120 Üst Düzey yöneticinin 115'i ile görüşülmüştür. Üst düzey yöneticilerden 2 yönetici anket formu doldurmayı ret etmiştir. Doldurulan 3 adet anket formu eksik ve özensiz doldurma sebebiyle araştırmaya dâhil edilmemiştir. Araştırmaya 110 adet anket formu ile devam edilmiştir. Ana kütle % 99'lük güvenirlilik sınırları içerisinde %0,01'lik bir hata payı dikkate alındığında araştırmanın örneklem büyüklüğü 102 kişi olarak tespit edilmiştir (Sekaran. 1992). Bu güven aralığı içerisinde ve kümelerle göre örnekleme yöntemiyle tesadüfi olarak seçilen Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Üst Düzey yöneticilerinden elde edilen verilerle araştırmaya devam edilmiştir.

Araştırmada Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Üst Düzey yöneticilerin çevresel risk algılarını ölçmek amacıyla Altunoğlu ve Atay'nın (2009) Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisinde yayınlanan Ortaöğretim Öğrencilerinin Çevresel Risk Algısı araştırmasında kullandığı ölçek kullanılmıştır. Ölçeğin İngilizceden Türkçeye uyarlaması Altunoğlu, ve Atay, tarafından yapılmıştır. Ayrıca ölçeğe keşfedici faktör analizi ile doğrulayıcı faktör analizi yapılarak faktör yükleri kontrol edilmiştir. Çevresel Risk Algısı ölçeğinin faktör yükleri ,798 ile ,898 arasında değerler almıştır. Ancak ölçekte yer alan çevre sorunlarından balıkların hidroelektrik santrallerinin su emme borularını tıkamasıyla ilgili olan 22. ifade ölçekten çıkarılmıştır. Yine ölçeğin 19. İfadesinde yer alan dağın üst konisinin kaldırılarak gerçekleştirilen madencilik ifadesi açık madencilik olarak değiştirilmiştir.

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Üst Düzey yöneticilerinin çevresel kaygılarını ölçmek amacıyla Bektaş ve Şirin (2018) “Yeni Çevresel Paradigma Ölçeği İle Dağcıların Çevreye Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi” çalışmada kullanılan ölçek kullanılmıştır. Çevresel kaygı ölçeği Slimak ve Dietz (2006) çalışmasında geliştirdiği ve Türkçeye uyarlaması Bektaş ve Şirin, tarafından yapılmış olan ölçek kullanılmıştır. Ayrıca ölçeğe keşfedici faktör analizi ile doğrulayıcı faktör analizi yapılarak faktör yükleri kontrol edilmiştir. Çevresel kaygı ölçeğinin faktör yükleri ,846 ile ,902 arasında değerler almıştır.

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Üst Düzey yöneticilerinin sürdürülebilir davranışlarını ölçmek amacıyla Doğan vd. (2015) “Bireylerin Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarının Ölçülmesine Yönelik Bir Ölçek Geliştirme Çalışması” geliştirmiş olduğu ölçek kullanılmıştır. Ayrıca ölçeğe doğrulayıcı faktör analizi yapılarak faktör yükleri kontrol edilmiştir. Sürdürülebilir davranış ölçeğinin faktör yükleri ,586 ile ,902 arasında değer almıştır.

Araştırmada kullanılan ölçeğin etik kurul izini; Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulunun; 17.11.2022 tarihli ve 181724 sayılı toplantısında oybirliği ile uygun görülmüş ve 21.10.2022 tarihinden geçerli olmak üzere onaylanmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen verilerin analizleri en küçük kareler yapısal eşitlik modeli (PLS-SEM) kullanılarak yapılmıştır. PLS-SEM analiz programı verilerin normal dağılım ve uyum iyiliği değerleri gerektirmemesi, küçük örneklem gruplarında dahi başarılı sonuçlar vermesi sebebiyle tercih edilmiştir. Ayrıca son yıllarda yapılan; Nimakovd 2016; Toklu, 2015; Kandemir, 2016 gibi çalışmalarda PLS-SEM analiz programı tercih edilmiştir.

Araştırma modelinde yer alan yapıların geçerlik ve güvenilirlikleri test yapılmıştır. Güvenirlilik ve geçerlilik kapsamında; iç tutarlılık güvenilirliği, birleşme geçerliliği ve ayrışma geçerlilik testi yapılmıştır. İç tutarlılık geçerliliği için Cronbach Alfa ve birleşme geçerliliği kat sayıları incelenmiştir. Birleşme geçerliliğinin tespitinde; faktör yükleri ve açıklanan ortalama varyans (AVE) değerleri kullanılmıştır. Faktör yük değerlerinin ,70'in üzerinde açıklanan ortalama varyans (AVE) değerinin ,50 üzerinde olması beklenmektedir (Hair vd. 2011; Hair vd. 2017; Fornell & Larcker, 1981).Araştırmanın verilerinin güvenliği ve geçerliliği bakımından; Wong (2013) tarafından önerilen değişkenlere ait gösterge yükleri, gösterge güvenilirlik değerleri, birleşik güvenilirlik değerleri, Cronbach Alpha ve ortalama açıklanan varyans değerleri ayrıntılı olarak Tablo1'de verilmiştir.

Tablo 1.Araştırma modelinin geçerlilik ve güvenilirlik değerleri

Gizil Değişken	Göstergeler	Faktör Yük	Birleş Geç (CR)	C. Alpha	AVE
Çevresel Risk Algısı	Cev Risk1	,798	,918	,896	,848
	Cev Risk23	,896			
Doğayla Bir Arada Bulunma	Cev Kaygı1	,765	,892	,914	,896

	Cev Kaygı4	,842			
Doğaya Hâkim Olma	Cev Kaygı5	,928			
	Cev Kaygı8	,912			
Çevresel Etkinlik	Cev Kaygı9	,902			
	Cev Kaygı12	,841			
Sürdürülebilir Davranışlar	Sur davranıs1	,911	,876	,894	,908
	Sur davranıs17	,906			

Tablo 1’de verilen değerlerin Olya (2017)’nin açıkladığı HTMT (<1) kriterini sağladığı görülmektedir. Araştırmanın modelinde değişkenlerin Cronbach Alpha katsayılarının,894 ile ,914 arasında değişen değerler aldığı CR katsayılarının da ,876 ile ,918 arasında değerler olarak tutarlılık güvenilirliğini sağladığı söylenebilir.

Yine Tablo 1’deki değerler incelendiğinde faktör yükleri çevresel risk için ,752 ile,910 arasında, sürdürülebilir davranış faktör yükleri ,728 ile ,911 arasında, çevresel kaygı bir arada bulunma boyutu faktör yükleri ,765 ile ,856 arasında, çevresel kaygı doğaya hakim olma boyutunda faktör yükleri ,786 ile ,928 arasında değişen değerler aldığı görülmektedir. Açıklanan ortalama varyans (AVE) değerlerinin,848 ile ,908 arasında değerler almış olması sebebiyle birleşme geçerliliğinin sağlandığı görülmektedir. Hairvd (2017) göre faktör yükleri \geq ,708 olmalıdır. Bagozzi & Yi’ye (1988) göre herhangi bir araştırmada modelin ölçüm modelinde birleşme geçerlilik değerlerinin ,60 ve üzeri olması tercih edilmektedir.

Modelin ayrışma geçerliliğinin tespitinde; Fornell & Larcker (1981) ve Henseler vd. (2015) tarafından önerilen kriterler tercih edilmiştir. Fornell & Larcker (1981) kriterine göre; araştırmada yer alan yapıların AVE değerlerinin karakökü araştırmada yer alan diğer yapıların korelasyonundan daha büyük olmalıdır. Tablo:2’de görüldüğü gibi Fornell&Larcker (1981) kriterinin sağladığı tespit edilmiştir.

Henseler vd. (2015) kriterine göre HTMT değerleri; araştırmada yer alan tüm değişkenlere ait ifadelerin korelasyonlarının ortalamasının aynı değişkene ait diğer ifadelerin korelasyonlarının geometrik ortalamalara oranı olarak ifade edilmektedir. Henseler vd. (2015) göre; HTMT değerinin ,90’nın üzerinde olması gerekir ve içerik olarak birbirine uzak ifadelerin değerlerinin ,85’in altında olması beklenmektedir. Ayrışma geçerliliğinde HTMT değerleri ayrıntılı olarak Tablo.3’de verilmektedir.

Tablo 2. Ayrışma geçerliliği sonuçları (Fornell- Larcker Kriteri)

	Cev Risk	Sur Davranıs	Cev Kaygı
Cev Risk	(,902)		
Sur Davranıs	,762	(,892)	
Cev Kaygı	,743	,846	(,898)

Tablo 2’ye göre araştırmaya ait ölçüm modelinin Fornell-Larcker değerlerinin ,892 ile ,902 arasında değişen değerler aldığı görülmektedir. Yine Fornell-Larcker göre, elde edilen değerler gizil değişkenlere ait satır ve sütunlardaki korelasyon değerlerinden daha yüksek olması beklenmekte ve Tablo 2’de yer alan değerlerin bu kriteri sağladığı görülmektedir.

Tablo 3. Ayırışma geçerliliği sonuçları (HTMT Katsayıları)

	Cev Risk	Sur Davranıs	Cev Kaygı
Cev Risk			
Sur Davranıs	,756	,726	
Cev Kaygı	,814	,801	,694

Henseler vd. (2015) kriterine göre HTMT değerleri araştırmada yer alan tüm değişkenlere ait ifadelerin korelasyonlarının ortalamasının aynı değişkene ait ifadelerin korelasyonlarının geometrik ortalamalarının oranlarını ifade eder. HTMT katsayılarının,90'ın, birbirlerine uzak yapılarında da 0,85 altında gerçekleştiği görülmektedir. Araştırmanın HTMT katsayı değerlerini sağladığı görülmektedir.

2.1. Katılımcıların Demografik zellikleri

Araştırmaya katılan katılımcıların demografik özellikleri ayrıntılı olarak Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Demografik zellikler

Cinsiyet	Kadın	Erkek								
Yaş	% 8	% 92	25 yaş altı	26- 35 yaş arası	36-45 yaş arası	46- 55 yaş arası	56 yaş ve üzeri			
Eğitim Durumu	% 10	%32	İlköğretim	Lise	n Lisans	Lisans	Lisans st			
Belediyedeki alışma yılı	% 0	% 11,5	1 yıldan az	2-4 yıl arası	5-7 yıl arası	8-10 yıl arası	11 yıl ve üzeri			
Belediyedeki Görevi	% 7,2	% 20	Başkan	Daire Başkanı	Birim Müdürü		Diğeri			
	% 18,1	% 20	Sekreteri							

3. Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen bulguların paylaşılmasında Wong (2013) tarafından önerilen yol izlenerek elde edilen verilerin tanımlayıcı istatistikleri, korelasyon bulguları ve yapısal eşitlik modeli sonuçlarına yer verilmiştir.

3.1.Tanımlayıcı İstatistikler ve Korelasyon Bulguları

Araştırmanın değişkenlerine ait tanımlayıcı ve korelasyon bulguları Tablo 5'te ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

Tablo 5. Ayırışma geçerliliği sonuçları (Fornell- Larcker Kriteri)

	Ortalama	Std. S.	Cev Risk	Sur Davranıs	Cev Kaygı
Cev Risk	4,65	1,02	1		
Sur Davranıs	3,58	,98	,036*	1	1
Cev Kaygı	2,96	,96	,046*	,032*	,041*

*p<0,05

Tabloda grldği gibi değişkenlere ait ortalamalar en yüksek 4,65 çevresel risk değişkeninde en düşük 2,96 ile çevresel kaygı değişkeninde görülmektedir. Elde edilen

korelasyon sonuçlarına göre modeli oluşturan değişkenler arasında anlamlı ve aynı yönde bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

3.2.Araştırma Modelinin Test Edilmesi

Araştırmanın yapısal olarak modelin test edilmesi sonucunda; doğrusallık, yol katsayıları, R², etki büyüklüğü (f²)ve tahmin gücüne ait istatistiksel sonuçlar Tablo 6’da ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

Tablo 6. Ayrışma geçerliliği sonuçları (fornell- larcker ölçütü)

	β	Std. S.	t	p	R ²	f ²	Q	VIF
Cev Risk	,218	1,02	3,526	,000	,624	,154	,124	2,221
Sur Davranıs	,312	,98	3,652	,000	,528	,241	,341	2,341
Cev Kaygı	,358	,96	5,254	,000	,612	,321	,363	1,874

Araştırmanın değişkenlerin VIF eşik değerlerinin 5’in altında olması nedeniyle değişkenler arasında doğrusallık probleminin olmadığı anlaşılmıştır (Hair vd. 2014).

Araştırma yer alan çevresel risk değişkeninin; ($\beta= ,218$; $p<0,05$); sürdürülebilir davranışları ($\beta= ,312$; $p<0,05$); çevresel kaygı ($\beta= ,358$; $p<0,05$) aldığı değerler görülmektedir. Elde edilen sonuca göre; (Hair vd. 2014; $\beta<5$ ve $p<0,05$) şartının çevresel risk algısı, sürdürülebilir davranışlar ve çevresel kaygı değişkenlerinin sağladığı görülmektedir. Bu elde edilen bulguların sonucunda; H1, H2 ve H3 hipotezlerinin desteklendiği tespit edilmiştir.

Araştırmanın modeline ait elde edilen R² değerleri incelendiğinde; çevresel riskin %63 oranında, sürdürülebilir davranışın %53 oranında, çevresel kaygının %62 oranında açıklandığı tespit edilmiştir. Elde edilen bu bulguların sonucuna göre; endojen değişkenlerinin orta seviyede açıklandığı söylenebilir (Henseler vd. 2009;Hair vd. 2011).

Araştırmanın sonucunda elde edilen etki büyüklüğü katsayılarının (f²) ,02 olması düşük; ,15 olması orta; ,35 olması yüksek olarak değerlendirmektedir (Cohen, 1983). Elde edilen sonuca göre; çevresel riskin ,15 oranında, sürdürülebilir davranışın ,24 oranında, çevresel kaygının ,32 oranında olması etki büyüklüğünün yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir.

Araştırmada endojen değişkenlerin tahmin gücü katsayılarının (Q²)sıfırdan büyük olması araştırma modelinin endojen değişkenleri tahmin gücüne sahip olduğunu gösterir (Hair vd. 2014). Elde edilen Q² değerlerinin sıfırdan büyük değerler alması sürdürülebilir davranış ve çevresel kaygı değişkenlerinin tahmin gücünün olduğunu göstermektedir.

Araştırmada son olarak çevresel riskin sürdürülebilir davranışlara etkisinde çevresel kaygının aracılık etkisi tespit edilmeye çalışılmıştır. Zhao vd. (2010) göre dolaylı veya direkt etkilerin anlamlı, toplam etkilerin pozitif veya negatif çıkması durumunda kısmi aracılık etkisinden bahsedilebilir. Eğer dolaylı etki anlamlı ve direkt etki anlamsız ise bu durumda tam aracılık etkisinden bahsedilebilir.

Tablo 7.Araştırmada elde edilen bulgulara göre hipotezlerin sonuçları

	Bulgular				Yorum
Cevrisk> sur davranıs	$\beta= ,312$	$t= 3,520$	$P=,00$	$R2= ,624$	Desteklendi

Cevkaygı > sur davranıs	$\beta= ,345$	$t= 3,322$	$P=,00$	$R2= ,528$	Desteklendi
Cevrisk>cev kaygı	$\beta= ,411$	$t= 4,520$	$P=,00$	$R2= ,612$	Desteklendi
Cevrisk->cevkaygı->surdavranıs	$\beta=,568$	$t=5,920$	$P=,02$	$R2= ,689$	Desteklendi

Araştırmada çevresel risk algısının sürdürülebilir davranışlara etkisinde çevresel kaygının aracılık etkisinde; Tablo 7’de görüldüğü gibi dolaylı etkilerin ve direk etkilerin anlamlı olması kısmi aracılık etkisinin olduğunu göstermektedir. Elde edilen bulguların sonucunda; H4 hipotezi desteklenmiştir.

4. Sonuç ve Öneriler

Araştırma şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi üst düzey yöneticilerinden başkan sekreterleri, daire başkanları, daire başkanlarına bağlı müdürlüklerde uygulanmıştır. şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi sürdürülebilir uygulamalar ile ilgili müdürlüklerin varlığı (sıfır atık müdürlüğü, katı atık müdürlüğü ve atık su arıtma müdürlüğü) şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi sürdürülebilir davranışlarına yabancı olmaması uygulamada kolaylık sağlamıştır. Başta şanlıurfa Büyükşehir Belediye başkanı olmak üzere sürdürülebilir davranışları desteklemesi (Örneğin; Bozova ilçesinde Fırat nehirden toplanan atıklarla Göbeklitepe’nin maketinin yapılması) şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi üst düzey yöneticilerinin sürdürülebilir davranış, çevresel kaygı ve çevresel risk noktasında duyarlı olmasını sağlamıştır.

Araştırma çevresel risk algısının sürdürülebilir davranışlar üzerindeki etkisinde çevresel kaygının aracılık etkisi araştırılmıştır. Araştırmada şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi üst düzey yöneticilerinden elde edilen verilerin PLS-SEM analiz programında yapılan analizlerin sonucunda; çevresel risk algısının sürdürülebilir davranışlar üzerinde anlamlı etkisi olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonuçları literatürde yer alan Marquart-Pyatt, 2015; Vainio & Paloniemi, 2014; Nauges & Wheeler, 2017 çalışmalarla tutarlılık göstermektedir.

Ayrıca çevresel riskin sürdürülebilir davranışlara etkisinde çevresel kaygının aracılık etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç literatürde yer alan Coelhovd. 2017; Dunlap & York, 2008; Franzen & Meyer, 2010; Hadler & Haller, 2013 çalışmaları ile uyumluluk göstermektedir.

Araştırmanın verilerinin sürdürülebilir davranışların desteklendiği ve yoğun olarak uygulandığı şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinde üst düzey yöneticilerinden elde edilmesi araştırmanın önemini artırmaktadır.

Araştırmada elde edilen bulguların kullanılan yöntem ve elde edilen sonuç bakımından literatüre katkı sağlaması beklenmektedir. Araştırma şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi üst düzey yöneticileri arasında yapılmıştır. Gelecekte aynı uygulama farklı Büyükşehirlerde uygulanarak elde edilen sonuçlarla literatüre katkı beklenmektedir. Ayrıca araştırmada elde edilen bulguların şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi üst düzey yöneticilerine faydalı bilgiler sunması beklenmektedir.

Kaynakça

- Ajzen, I. (1991), Theory of Planned Behavior, Organ. Behave. Hmn. Decision.Process., 50 pp. 179–211, doi: 10.1016/0749-5978(91)90020-T
- .Aldrich, GA. Grimsrud, KM. Thacher, JA. Kotchen, MJ. (2007), Linking Environmental Attitudes & Contingent Values; How Robust Are Methods for Determining Preference Heterogeneity? Environment, Source, econ. , 37 p. 757 – 775, doi: 10.1007/s10640-006-9054-7
- Alibeli, M.A. & Johnson, C., (2009). Environmental Concern; A Cross National Analysis. Journal Of International & Crosscultural Studies, Vol;3, No;1, Ps;1-10.
- Altunoğlu, B. D. ve Atav, E. “Ortaöğretim Öğrencilerinin Çevre Risk Algısı”, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 36; 1-11, 2009.
- Antonetti, P. Maklan, S. Emotions that Make a Difference; How Guilt & Pride Convince Consumers of the Effectiveness of Sustainable Consumption Choices? J Bus. Ethics, 124 (2014), p. 117 – 134, doi: 10,1007/s10551-013-1841-9.
- Arbuthnot, J. Lingg, S. (1975), Comparison of French & American Environmental Behavior, Knowledge, & Attitudes 1 2 Int. J. Psychol. , 10 pp. 275 – 281.
- Arı, E. Yılmaz, V. Ev Kadınlarının Geri Dönüşüm Davranışları İçin Önerilen Bir Yapısal Model; Türkiye'den Bir Vaka Çalışması Ekol. Ekon. , 129 (2016) , S. 132 – 142.
- Avrupa Komisyonu, (2019, 2020), Avrupa Yeşil Mutabakatı-Yeni Döngüsel Ekonomi Eylem Planı Hk. 17.812.098-Tim. Akib.Gsk.Arge./63-1884.
- Bagozzi, R. P. ve Yi, Y. (1988). “On the evaluation of structural equation models”, Journal of the Academy of Marketing Science, 16(1), 74-94.
- Balzekiene, A. Telesiene, A. (2017), Vulnerable & Insecure? Environmental & Technological Risk Perception in Europe, A. Telesiene, M. Gross (Eds.), Green European; Environmental Behavior & Attitudes In A Historical & Cross-Cultural Comparative Perspective , Routledge , London P. 31 – 55.
- Bamberg, S. How Does Environmental Anxiety Influence Certain Environmental Behaviors? A New Answer to an Old Question, J. Environment. Psycho. , 23 (2003), pp. 21 – 32. doi: 10.1016/S0272-4944(02)00078-6
- Bang, H. Ellinger, A. Hadjimarcou, J. Traichal, P. Consumer Concern, Knowledge, Belief & Attitude towards Renewable Energy; An Application of Reasoned Action Theory Psychol. Sign. , 17 (2000), pp. 449 – 468. doi: 10.1002/(SICI)1520-6793(200006)17:6<449::AID-MAR2>3.0.CO;2-8
- Bektaş, Fatih ve Şirin, Erkan Faruk (2018). “Yeni Çevresel Paradigma Ölçeği İle Dağcıların Çevreye Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi, Türk Spor Bilimleri Dergisi Türk Spor Bil Derg Cilt 1, Sayı 1 Haziran 2018, 20-26.
- Bickerstaff, K. (2004), Risk Perception Research; Socio-Cultural Perspectives on Public Experience of Air Pollution Environment. int. , 30 pp. 827 – 840, doi: 10,1016/j.envint.2003.12.001.
- Bickerstaff, K. Walker, G. (2001), Halkın hava kirliliği anlayışı; çevresel riskin 'yerelleştirilmesi' Küre. Çevre. Çang. , 11, s. 133 – 145,m, doi:10,1016/S0959-3780(00)00063-7.

- Blankenberg, AK. Alhusen, H. The Determinants of Environmentally Responsible Behavior—A Guide for Further Research University of Göttingen, Center for Studies in Europe, Governance & Economic Development (CEGE), Göttingen (2018) <http://wwwuser.gwdg.de/~cege/Diskussionspapiere/DP350.pdf>.
- Chawla, L. (1999), Life Paths Leading to Effective Environmental Action, *J. Environment. Education*, 31 pp. 15 – 26. doi: 10.1080/00958969909598628
- Choi, A. Fielding, K. (2013), Environmental Attitudes as Wtp Predictors; A Case Study Containing Endangered Species, *Ekol. econ.*, 89, pp. 24–32. doi:10.1016/j.ecolecon.2013.01.027
- Coelho, F. Pereira, M. Cruz, L. Simões, P. Barata, E. (2017), Çevre dostu davranışın etkilenmesi ve benimsenmesi; yapısal bir model, *J. Çevre. Psikol.*, 54 s. 127 – 138. doi: 10.1016/j.jenvp.2017.10.008
- Cohen, J., ve Cohen, P. (1983). *Applied Multiple Regression/Correlation Analysis for the Behavioral Sciences*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Cooper, P. Poe, GI. Bateman, IL. Motivational Structure for Conditional Values; A Case Study on Improving Lake Water Quality *Ekol. econ.*, 50 (2004), p. 69 – 82.
- Dhandra, TK. (2019), Earning Triple Dividends Through Awareness; More Sustainable Consumption, Less Unsustainable Consumption, & More Life Satisfaction, *Ekol. econ.*, 161 p. 83 – 90. doi: 10.1016/j.ecolecon.2019.03.021
- Dietz, T. Stern, PC. Guagnano, GA. (1998), Social Structural & Social Psychological Bases of Environmental Anxiety, *Environment. Behave.*, 30 p. 450–471. doi: 10.1177/001391659803000402
- Doğan, O., Bulut, Z. A. Ve Kökalan Çımrın, F. (2015). “Bireylerin Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarının Ölçülmesine Yönelik Bir Ölçek Geliştirme Çalışması”, *İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt; 29 Sayı; 4, 659-678.
- Dunlap, RE. (2017), A Brief History of Sociological Research on Environmental Concern A. Telesiene, M. Gross (Eds.), *Green Europe; Environmental Behavior & Attitudes in Europe in a Historical & Cross-Cultural Comparative Perspective*, Routledge, London P. Xix – Xxvi.
- Dunlap, RE. York, R.(2008), The Globalization of Environmental Concern & the Limits of Postmaterialistic Values Explained; Evidence from Four Multinational Surveys, *Social. P.*, 49, p. 529 – 563. doi: 10.1111/j.1533-8525.2008.00127.x.
- Eom, K. Kim, HS. Sherman, DK. Ishii, K. (2016), Cultural Variability in the Link Between Environmental Anxiety & Support for Environmental Action, *Psychol. Science*, 27 p. 1331 – 1339.
- European Commission, (2020), EU Circular Economy Action Plan for a Cleaner & More Competitive Europe https://ec.europa.eu/environment/circular_economy/pdf/new_circular_economy_action_plan.pdf (2020) (Accessed 01.06.2020).
- European Parliament, Environmental Policy; General Principles & Basic Framework. Fact Sheets on the European Union, <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/71/vides-policy-visparigi-principi-un-pamatsistema> (2019).
- Farjam, M. Nikolaychuk, O. Bravo, G. (2019), Experimental Evidence of an Environmental Attitude-Behavior Gap in High-Cost Situations, *School. econ.*, 166, p. 106434.

- Fornell, C., & Larcker, DF (1981). Gzlemlenemeyen değişkenler ve lm hatası ile yapısal eşitlik modellerinin değerlendirilmesi. *Pazarlama Araştırması Dergisi*, 18 (1), 39–50.
- Fraj-Andrs, E. Martínez-Salinas, E. The Impact of Environmental Information on Ecological Consumer Behavior; An Empirical Analysis, *J. Int. consume. Sign.* , 19 (2007), p. 73 – 102.
- Franzen, A. Meyer, R. (2010), Environmental Attitudes in International Perspective; A Multilevel Analysis of Issp 1993 & 2000, *Euro. Social. Rev.*, 26, p. 219 – 234. doi: 10.1093/esr/jcp018
- Franzen, A. Vogl, D. (2013), Measuring Environmental Attitudes over Twenty Years; Shoppers; 33 Twenty-match analysis *Sphere. Environment. Chang.* , 23 p. 1001 – 1008. doi: 10,1016/j.gloenvcha.2013.03.009.
- Geels, F. Mcmeeke, A. Mylan, J. Southerton, D. (2015), A Critical Evaluation of Sustainable Consumption & Production Research; Reformist, Revolutionary, & Restructuring Positions. *The Globe. Environment. Change-Hum. Policy Dimensions.*, 34 p. 1 – 12. doi: 10.1016/j.gloenvcha.2015.04.013.
- Hadler, M. Haller, M. (2011), Global Activism & Nationally Driven Recycling; The Impact of World Community & National Contexts on Public & Private Environmental Behavior *Int. Social.*, 26, p. 315 – 345. doi: 10.1177/0268580910392258.
- Hadler, M. Kraemer, K. (2017) Sensing Environmental Threats in a Global & European Perspective *Telesiene* , M. Gross (Ed.) , *Green European; Environmental Behavior & Attitudes In A Historical & Cross-Cultural Comparative Perspective*, Routledge, London, S . 13-30. <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781315648491-13/perception-environmental-threats-global-european-perspective-markus-hadler-klaus-kraemer>.
- Hair, J. F. Hair, Ringle C. M. ve Sarstedt M., (2011). PLS-SEM: Indeed A Silver Bullet *Journal of Marketing Theory and Practice*, vol. 19, no. 2 (spring 20). <https://www.jstor.org/stable/23.033.534>, Erişim Tarihi: 20.05.2019. doi: 10,1108/EBR-11-2018-0203.
- Hair, J. F., Hult, G. T. M., Ringle, C. M., and Sarstedt, M. (2017). *A Primer on Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM)*. (Second Edition) Thousand Oaks: Sage.
- Harring, N. (2013), Understanding the Effects of Corruption & Political Trust on the Willingness to Make Economic Sacrifices for Environmental Protection from a Transnational Perspective *Soc. Bilim P.*, 94 P. 660 – 671. doi: 10.1111/j.1540-6237.2012.00904.x.
- Henseler, J., Ringle, C., & Sarsted, M. (2015). “A new criterion for assessing discriminant validity in variance-based structural equation modeling”, *Journal of Academy of Marketing Science*, 43, 115-135. 10.1007/s11747-014-0403-8.
- Henseler, J., Ringle, C., & Sinkovics, R. (2009). The use of partial least squares path modeling in international marketing. *Advances in International Marketing*, 20(2009), 277–320.
- IPCC. 1.5 C Kresel Isınma. zel Rapor, Ekim 2018, <https://www.ipcc.ch/sr15/> (2018). <https://www.ipcc.ch/sr15/> (2018), (Erişim tarihi: 20.04.2020).

- Kandemir, H., (2016). Ulusal Kültürün İş Tatminine Etkisinde, Örgüt Kültürünün Aracılık Etkisini Kısmi En Küçük Kareler Yol Analizi İle Ölçülmesi, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 4, Sayı: 32, Kasım 2016, s. 310-326.
- Klockner, CA. A Comprehensive Model of Environmental Behavioral Psychology-A Sphere of Meta-Analysis. *Environment. Change-Hum. Policy Dimensions.* , 23 (2013), p. 1028 – 1038.
- Kollmuss, A. Agyeman, J. (2002), Mind the Gap; Why People Behave Concerned With The Environment & What Are The Barriers To Pro-Generation Behavior? *Environment. Education Research.* , 8 pp. 239 – 260. doi: 10.1080/13504620220145401.
- Korhonen, J. Honkasalo, A. Seppälä, J. (2018) Döngüsel ekonomi; kavram ve sınırlamaları *ekol. ekon.*, 143, s. 37 – 46. doi: 10.1016/j.ecolecon.2017.06.041.
- Kotchen, M. Reiling, S. Environmental Attitudes, Motivations, & Contingent Evaluation of Untapped Values; A Case Study Containing Endangered Species, *Ekol. econ.* , 32 (2000), p. 93 – 107. doi: 10,1016/S0921-8009(99)00069-5.
- Leblebici Koçer, L. Delice, T. (2016), Erciyes University, Piyanist-425@Hotmail.Com, Kayseri-Turkey, <http://Dx.Doi.Org/10.12739/Nwsa.2016.11.2.4c0206>, The Effect of Attitudes Towards Green Advertising on Environmental Awareness; The Mediating Role of Environmental Anxiety, *Ipcc, 1.5 °C Global Warming. Special Report, October 2018* <https://Www.Ipcc.Ch/Sr15/> (2018) (Access Date; 20.04.2020).
- Lo, AY. (2014), Negative Income Effect on Long-Term Environmental Risk Perception, *Ekol. econ.*, 107 p. 51 – 58. doi: 10.1016/j.ecolecon.2014.08.009.
- Mannetti, L. Pierro, A. Livi, S. (2004) Recycle; planned and self-expressive behavior, *J. Çevre. Psikol.* , 24, s. 227 – 236. doi: 10,1016/j.jenvp.2004.01.002.
- Marquart-Pyatt, ST. (2015), Environmental Public Opinion; Testing Measurement Equivalence Between Countries *Int. J.Sociol.*, 45 (2015), p. 309 – 326. doi: 10.1080/00207659.2015.1098268
- Marquart-Pyatt, ST. (2008), Are There Similar Sources of Environmental Concern? Comparison of Industrialized Countries *Soc. Bilim P.*, 89 P. 1312 – 1335. doi: 10.1111/j.1540-6237.2008.00567.x
- Marquart-Pyatt, ST. (2012), Contextual Effects on International Environmental Concerns; A Multilevel Research *Soc. Science Research.*, 41 p. 1085 – 1099. doi: 10.1016/j.ssresearch.2012.04.003
- Michael W. Slimak, Thomas Dietz Personal Values, Beliefs, & Perception of Ecological Risk, *Risk Analysis*, Vol. 26, Issue 6, 2006, Pages 1689-1705.
- Minton, AP. Gul, RI. (1997) Effects of Environmental Anxiety on Environmentally Friendly Consumer Behavior; An Exploratory Study, *J. Bus. Res.*, pp. 37 – 48. doi: 10,1016/S0148-2963(96)00209-3.
- Nauges, C. Wheeler, S. (2017), The Complex Relationship Between Households' Climate Change Concerns & Water & Energy Reduction Behaviors, *Ekol. econ.*, 141 p. 87 – 94. doi: 10.1016/j.ecolecon.2017.05.026.
- Nawrotzki, RJ. (2012), Environmental Concern Policy; An International Analysis, *Organ. Environment.* , 25 p. 286 – 307. doi: 10.1177/1086026612456535.

- Nimako, S. G., Kwesi, F. B. and Owusu, E. K. (2014). The Impact of PLS-SEM Training on Faculty Staff Intention to Use PLS Software in a public university in Ghana. *International Journal of Business and Economics Research*. Vol. 3, No. 2, 2014, pp. 42-49. doi: 10.11648/j.ijber.20140302.11.
- Nordlund, AM. Garvill, J. (2002), Value Constructs Behind Green Behavior Environment. *Behave.*, 34 pp. 740 – 756. doi: 10.1177/001391602237244.
- O'Connor, RE. Bard, RJ. Fisher, A. (1999), Risk Perceptions, General Environmental Beliefs, & Willingness to Address Climate Change Risk Anal. , 19 pp. 461 – 471. doi: 10.1111/j.1539-6924.1999.tb00421.x.
- Olya, H. (2017). Partial Least Squares Based Structural Equation Modeling (PLS-SEM). *Global Conference on Services Management*, 3-7 October, Volterra, Italy.
- Oreg, S. Katz-Gerro, T. (2006), Predicting International Pro-environmental Behavior; Values, Planned Behavior Theory, & Value-Beliefs-Norm Theory Environment. *Behave.* , 38 pp. 462 – 483. doi: 10.1177/0013916505286012.
- Poortinga, W. Steg, L. Vlek, C. (2004), Values, Environmental Anxiety, & Environmental Behavior - A Study on Energy Use in Homes, Environment. *Behave.* , 36, pp. 70 – 93. doi: 10.1177/0013916503251466.
- Rees, WE. (2020), Ecological Economy for the Plague Stage of Humanity, *Ekol. econ.* , 169 P. 106519, 10,1016/J.Ecolecon.2019,106519.
- Roberts, JA. Bacon, DR. (1997), Exploring the Subtle Relationships Between Environmental Anxiety & Ecologically Conscious Consumer Behavior, *J. Bus. Res.* , 40 pp. 79 – 89. doi: 10.1016/S0148-2963(96)00280-9.
- Sapçı, O. Considine, T. (2001), The Connection Between Environmental Attitudes & Energy Consumption Behavior, *Sphere. Environment. Chang.*, 11, pp. 133 – 145. doi 10,1016/j.socec.2014.06.001.
- Sekaran. U. (1992). *Research Methods For Business; A Skill-Building Approach*. 2nd Ed. New York; John Wiley & Sons. Inc.
- Steg, L. Vlek, C. (2009), *Promoting Eco-Friendly Behavior; An Integrative Review & Research Agenda* *J. Environment. Psycho.* 29 pp. 309–317. doi: 10,1016/j.jenvp.2008.10.004.
- Stern, PC. Dietz, T. Abel, T. Guagnano, GA. Kalof, L. A (1991), *Value-Belief-Norm Theory for Supporting Social Movements; The Example of Environmentalism*, *Hmm. School. Rev.*, 81–97 (1991), <https://Www.Jstor.Org/Stable/24707060>.
- Straughan, RD. Roberts, JA (1999), *Environmental Segmentation Alternatives; A Look at Green Consumer Behavior in the New Millennium*, *J. Consumption. Sign.* , 16, pp. 558 – 575. doi: 10.1108/07363769910297506.
- Tam, KP. Chan, HW. (2018), Generalized Trust Narrows the Gap Between Environmental Anxiety & Pro-Environmental Behavior; Multilevel Evidence, *The Sphere. Environment. Chang.* , 48, 182 – 194. doi: 10,1016/j.gloenvcha.2017.12.001.
- Toklu, İ. T., Tuygun Toklu, A. , (2015) *Zeytinyağının İçsel ve Dışsal İşaretlerine Tüketicilerin Tepkisi: Nicel Bir Araştırma*, *International Review of Economics and Management*, Volume 3, Number 1, 2015, 61-84.

- Turaga, R. Howarth, R. Borsuk, M. (2010), *Pro-environmental behavior; rational choicemeets moral motivation*, NYAcad. Bilim, 1185 s. 211 – 224. doi: 10,1111/j.1749-6632.2009.05163.x.
- Vainio, A. Paloniemi, R. (2014). *The Complex Role of Attitudes Towards Science in Pro-Environmental Consumption in Scandinavian Countries*. Ekol Econ.108 P. 18 – 27. doi: 10,1016/j.ecolecon.2014.09.026
- Vermeir, I. Verbeke, W. (2008), *Sustainable Food Consumption Among Young Adults in Belgium; The Theory of Planned Behavior & the Role of Trust & Values* Ekol. econ. , 64 (2008), pp. 542 – 553. doi: 10,1016/j.ecolecon.2007.03.007.
- Vermeir, I. Verbeke, W. (2006), *Sustainable Food Consumption; Exploring the Consumer “Attitude-Behavioral Intention” Gap*, J. Agric. Environment. Ethics, 19 pp. 169 – 194. doi: 10,1007/s10806-005-5485-3.
- Wachinger, G. Renn, O. Begg, C. Kuhlicke, C. (2012), *The Risk Perception Paradox - Implications for the Management & Communication of Natural Hazards*, Risk Anal. , 33 (6) p. 1049 – 1065. doi: 10,1111/j.1539-6924.2012.01942.x.
- Wackernagel, M. N. Schulz, D. Deumling, A. Linares, M. Jenkins, V. Kapos, C. Monfreda, J. Loh, N. Myers, R. Norgaard, J. R&ers, (2002), *Tracking the Ecological Overshoot of the Human Economy*, Proc. Natl. Acad. Science USA, 99 p. 9266 – 9271. doi: 10,1073/pnas.142.033.699
- Wakefield, S. Elliott, S. Eyles, J. Cole, D. (2006), *Taking Environmental Action; The Role of Local Composition, Context, & the Collective*, Environment. Manage, 37 pp. 40–53. doi: 10,1007/s00267-004-0323-3
- Wang, Y. (2017), *Promoting Sustainable Consumption Behaviors; Impacts of Environmental Attitudes & Governance in an International Context*, Environment. Behave., 49 p. 1128–1155. doi: 10.1177/0013916516680264
- Wong, K. K. (2013). *Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLSSEM) techniques using SmartPLS*. Marketing Bulletin, 24, Technical Note 1, 1-32.
- Zhao X., Lynch Jr., J. G., CHEN, Q., (2010). *Reconsidering Baron and Kenny: Myths and Truths about Mediation Analysis*, Journal Of Consumer Research, Vol. 37, p. 197-206,0.

ETİK ve BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir.

ARAşTIRMACILARIN MAKALEYE KATKI ORANI BEYANI

1. yazar katkı oranı : %50
2. yazar katkı oranı : %50